

11/et komplemente
van L.B.

KONSTITUSIE
STATUTE en ALGEMEEN REGLEMENT

VAN DIE

AFRIKAANSE STUDENTE-BOND.

(OPGERIG SEPT. 1916.)

EN

'N LESING DEUR PROF. J. KAMP.

VOLKSLEVEN EN -
HOGER ONDERWIJS.

Uitgegee deur die Hoofbestuur A.S.B.

Verkrijgbaar bij die verskillende Tak-Sekretarisse,
alook bij die Redaksie van *Jong Suid Afrika*,
Noordbrug, Potchefstroom.

VOORBERIG.

Volgens opdrag van die Bondskongres van 4, 5 en 6 Oktober, 1917, op Pretoria gehou, het die Hoofbestuur die Bondskonstitusie in hersiening geneem op 'n vergadering te Bloemfontein, 4 Jan. 1918; beslote werd die Konstitusie te publiseer.

Ook het die Hoofbestuur goedgevind om, als toeligting op die statute, bij te voeg die lesing deur Prof J. Kamp op ons eerste kongres gehou oor die onderwerp:

Volkswet en Hoger Onderwijs.

Albei word hierbij aan die lede van die A.S.B. en ander belangstellende persone aangebied.

Namens die Hoofbestuur, A.S.B.,

L. J. DU PLESSIS, Voors.

F. J. LABUSCHAGNE, Sekr.

KONSTITUSIE A.S.B.

I. Statute. (a)

II. Algemeen Reglement. (a)

(a) Verwag word dat die verskillende Bondstakke in hulle huishoudelike reglement vooraf formeel verklaar, dat hulle die Statute van die A.S.B. als fondament aanneem, om daarop hulle private reglemente-stel op te bouw met inagneming van die Algemeen Reglement.

I.—STATUTE.

NAAM.

Art. 1. Daar bestaan in Transvaal en O.V.S. 'n Bond van Hollands-Afrikaanse studente en oud-studente onder die naam: „Die Afrikaanse Studentebond”.

GRONDSLAG.

Art. 2. Die Bond erken die ordinansies van God op die gebied van die wetenskap, soals op elke ander terrein van die lewe.

DOEL.

Art. 3. Die Bond stel sig ten doel:

- (a) die wetenskappelijke ontwikkeling van zijn lede, ooreenkomstig die Afrikaans-tradiesionele volkskarakter;
- (b) die voorstand van Afrikaanse kultuur, soals beliggaam in die Afrik. Taal, Lettere, Kuns en Geskiedenis.

MIDDELE.

Art. 4. Die Bond trag zijn doel te bereik deur:

- (a) Elke twee jaar 'n Kongres te hou;
- (b) elke jaar, volgende op die Kongresjaar, 'n letterkundige wedstrijd uit te skryf;

- (c) leesstof te versprei wat die doel van die Bond kan help bevorder;
- (d) aan te dring op die gebruik van Nederlands en Afrikaans als voertale van onderwijs en eksamens;
- (e) daarop aan te dring dat die bestuur van elke tak plaselik alle poginge sal aanwend tot die uitvoering van die doel van die Bond;
- (f) in voeling te blij met ander organisasies, wat enig deel van die doel van die Bond beoog en bij geleghenheid met sodanige liggame in samewerking te tree;
- (g) 'n algemene studente-blad uit te gee om als Bondsorgaan te dien;
- (h) op enige ander manier die doel van die Bond te bevorder.

TAKKE.

Art. 5. 'n Tak word gevorm deur die Nederlands-Afrikaanse studente aan die verskillende Universiteits- en Normaal-Kolleges in O.V.S. en Tvl. (Indien wenselik in samewerking met oud-studente van sulke Kolleges.)

LEDE, Ens.

Art. 6. (a) Lede van takke en van die hoofbestuur word beskou as lede van die Bond.

- (b) Die Bond kan tot ere-lede benoem persone, die hulle biesonder verdienstelik gemaak het vir die doel van die Bond.
- (c) Ere-lede van takke word beskou as ondersteuners van die Bond.

HOOFBESTUUR.

Art. 7. (a) Die Bonds-bestuur bestaan uit 'n Voorsitter, Onder-Voorsitter, Sekretaris-Penningmeester, Hulp-sekr.-penningmeester, en drie non-offisiële lede, wat op die twee-jaarlikse Kongres deur die afgevaardigdes per geslote stembriefies sal gekies word.

- (b) Elke Kollege sal vertegenwoordig wees op die H.B., indien moegelik.
- (c) In geval van tydelike of permanente vakatures vul die H.B. sigself aan, na raadpleging van die tak van afwesige lid of lede.

PUBLISITEITS-KOMMISSIE.

Art. 8. (a) Hiervoor word drie lede op die Kongres gekies.

- (b) Die Voorsitter van voornoemde Kom. word gekies op 'n gekombineerde vergadering van die H.B. en die Kommissie.
- (c) Gesegde Voorsitter tree ook op als Redakteur van die Bonds-Orgaan.
- (d) Die Publisiteits-Kom. staat onder toesig van die Hoofbestuur.

FINANSIEE.

Art. 9. Elke tak breng 'n jaarlikse subskripsie op van één shilling per lid.

WIJSIGING VAN STATUTE.

Art. 10. Die statute kan aangevul of gewijsig word op 'n Kongres, wanneer tenminste twee-derdes van die afgevaardigdes hul daarvoor verklaar.

II. ALGEMEEN REGLEMENT.

TAKKE.

- Art. I. (a) Takke sal van tijd tot tijd vergadering hou; op sulke vergaderinge sal wetenskappelijke en kulturele werk gedaan word tot bevordering van ons doel, en in die gees van ons grondslag.
- (b) Hiertoe sal die verskillende besture in biesonder hulself op hoogte hou van die inhoud van ons Bondsorgaan; ook die lede sal gehoue wees soveel moegelik in te teken daarop.
- (c) Verder sal elke tak waar nodig 'n boekerij onderhou, wat sal bestaan uit lees- en studie-stof, wat in ooreenstemming is met doel en grondslag van ons Bond.
- (d) Elke Taksbest. sal, naar eis van omstandighede, optree als 'n Waaksaamheidskomitee vir die algemene belange van de Holl.-Afrik. studente aan hulle kollege en sal als sodanig erkenning soek bij hulle kollege-bestuur of senaat.
- (e) Waar twee kolleges op één plek is kan amalgamasie plaasvind; in elk geval word samewerking aanbeveel.

HOOFBESTUUR.

- Art. II. (a) Die H.B. sal tenminste één keer per jaar vergader op 'n sentrale plek; die meerderheid van die lede vorm 'n kworum.
- (b) Die reiskoste hieraan verbonde sal soveel moegelik bekostig word uit die Bondskas.
- (c) Die notule word onmiddellik na afloop van 'n Hoofbestuursvergadering goedgekeur en onderteken.

PUBLISITEITS-KOMMISSIE.

Art. III. Tree op als adviserende Kommissie in verband met publikasies.

ORGAAN.

Art. IV. Die Bond sal in zijn Orgaan die volgende rubrieke handhaaf: (i) Kultuur, (ii) Wetenskap (iii) Offisiële mededeling; en sal daartoe die medewerking van bevoegde persone soek.

KONGRES.

- Art. V. Die H.B. sal toesien dat:
- (a) Vir die twee-jaarlikse kongres 'n feestelikheid georganiseer sal word, waarby lesings gehou sal word deur persone, daartoe deur die H.B. uitgenooi;
- (b) terselfdertijd 'n besigheidsvergadering gehou sal word, waarop die takke sal vertegenwoordig word deur één afgevaardigde vir elke tien, of gedeelte van tien, lede;

- (c) op die besigheidsvergadering (i) deur die Voors. 'n verslag sal uitgebreng word van die werksaamhede van die H.B. oor die afgelope tydperk;
- (ii) deur die Sekr.-Peningmeester (1) van die geldelike staat van die Bond; (2) van werksaamhede van die verskillende takke gedurende afgelope tydperk;
- (iii) beskrywingspunte van algemeen belang behandel word;
- (d) beskrywingspunte 'n maand vóór die kongres bij Sekret. van H.B. ingedien word, sodat H.B. die Agenda kan rangskik en laat druk;
- (e) notule van Kongres goedgekeur en onderteken word.

LITERAIRE WEDSTRIJD.

- Art. VI. (a) Die Lit. Wedstrijd word gereël deur die H.B., wat bevoegde persone sal vra om als beoordelaars op te tree.
- (b) Kompetisie is oop alleen vir lede van die Bond op betaling van 'n fooi, deur die Hoofbestuur vasgestel.
- (c) Sulke fooie vorm die kern van 'n permanente wedstrijdfonds.
- (d) Stukke vir kompetisie kan wees:
1. Kuns - prosa of poësie;

2. geskiedkundige opstelle gebaseer op oorspronklike bronne-studie;
 3. kritieke op letterkundige werke;
 4. oorspronklike wetenskappelijke verhandelinge.
- (e) Voorwaardes van mededinging sal tenminste ses maande voor die tijd van inlewering bekend gestel word.

WIJSIGING VAN REGLEMENT.

Art. VII. Die Algemeen Reglement kan aangevul of gewijsig word op 'n H.B. verg., als die meerderheid van die Bestuur sig daarvoor verklaar.

VRAAG VOOR . . .

EUREKA

Cigaretten en Tabak.

6d. en 9d.
voor 20. -

9d. per $\frac{1}{4}$
pond Tin.

L. te GROEN,
218-220 Vermeulenstraat, - Pretoria

LESING

OOR

Volkslewe en -
Hoger Onderwijs.

DEUR

PROFESSOR J. KAMP.

VOLKSLEVEN EN HOGER ONDERWIJS.

Die twee, Volksleven en Hoger Onderwijs, horen bij elkaar. In oorsprong en doel moet Hoger Onderwijs een deel uitmaken van het Volksleven.

Deze waarheid ligt in onze tijd niet meer open en bloot voor ieders oog. Dat komt door het verkeerde ontwikkelingsproces, dat de instellingen van Hoger Onderwijs hebben doorgemaakt in bijna alle landen; en in 't bijzonder bij ons in Zuid-Afrika. In onze tegenwoordige fase van Afrikaans-nationale ontwikkeling verdient dit vraagstuk dan ook ons aller belangstelling.

De noodzakelijke samenhang van volksleven en onderwijs zal direkt ieder toestemmen, als er sprake is van onze Lagere Scholen. Want wij weten allen nog, uit de aanschouwing, hoe 't toegegaan is met de gezamenlike ontwikkeling van die twee. In Europa kon 't tegenwoordig geslacht dit niet meer waarnemen. Daar is dit proces al van te oude datum. Maar wie van ons, ouderen, weet niet meer, hoe hier voorheen de ouders zelf de onderwijzers van hun kinderen waren?

De leeskunst was 't voornaamste stuk; en de direkte toepassing van die kennis lag op

't terrein van de godsdienst: Bijbel, vraagboekje en katechismus. Schrijven moest natuurlijk ook beoefend worden en van rekenen werd, op 'n manier, 'n toegiftje gegeven. Dat was een onderwijs in en door en voor het gezin en de kleine plaats-gemeenschap. De samenhang was zo intuïtief en direkt mogelijk.

Langzamerhand groeide uit onze afgezonderde plaats-gemeenschappen een meer samengesteld maatschappij-leven op, en het lager onderwijs heeft die groei moeten meemaken. Scholen werden gesticht en onderwijzers aangesteld. De Regering trad op, om er leiding, stuur en financiëie steun aan te geven, maar vóórop stond in de eerste Transvaalse Schoolwet de erkenning, dat dit onderwijs feitelijk in handen van de ouders hoorde te wezen, en dat de wet 't ook langzamerhand weer dáarheen leiden wilde. Dit laatste is niet gebeurd. Maar de Regering heeft toch op dit gebied vrije beweging gelaten aan het volksleven in z'n verscheidenheid: anders waren de kleine scholen op onze plaatsen, en anders de grotere scholen op onze dorpen en weer anders de scholen in de Engelse mijn-centra.

En vandaag aan de dag draagt ons Lager Onderwijs nog het stempel van zijn opkomst uit het volksleven hierin, dat in de schoolkommissies en schoolraden de ouders zelf geroepen worden tot toezicht er over.

Dit wat de oorsprong betreft.

En zijn doel?

Ja, een verkeerd ontwikkelingsproces is ook dáar al aan 't doorwerken geweest. Ophoping van leerstof om een zo groot mogelijk getal kinderen zo haastig mogelijk door de moien van het lager onderwijs heen te jagen; ze voort te stuwen naar de klassen van het Middelbaar Onderwijs.

Door dit verkeerd proces is ook onze lagere school al een heel eind op weg, om vervreemd te raken van haar oorsprong en haar doel voorbij te streven. Zo voortgaande zou zij, als deel van het volksleven, niet meer de plek innemen die haar natuurlikerwijze eigen is.

Gelukkig wordt er reeds terugkeer gezien van dit verkeerde pad. In de Vrijstaat is de Prov. Raad al begonnen als eis voor de lagere school voorop te zetten, dat zij een ding is op zichzelf: dat zij beantwoorden moet aan een eigen doel, en dat dit doel door niets anders bepaald worden mag dan door de eis, die het volksleven stelt aan de leerlingen als ze straks de school uit- en dat leven intreden.

Ook in Transvaal worden nu maatregelen genomen van dezelfde strekking.

Wij hebben hier enigermate uitgebreid over het lager onderwijs, niet omdat wij ons voorstellen de lijn verder te volgen over het Middelbaar Onderwijs heen naar ons Hoger Onderwijs.

Wij deden dit alleen bij manier van illustratie. Want de ontwikkelingsgang van onze lagere scholen legt het direkt voor

ieders opvattings-vermogen bloot wat op dit gebied de ware samenhang met het volksleven betekent. En door de tegenstelling zal nu te sterker spreken de gaping, de wijde kloof, die daar bestaat tussen ons Afrikaanse volksleven en ons Hoger Onderwijs.

Vergelijk nu maar!

Is daar bij ons Hoger Onderwijs ook zo'n kiemsgewijze opkomen te bespeuren uit ons Afrikaanse volksleven; uit de intellektuele behoeften van ons Afrikaanse ras?

In 't minst niet. De samenhang van oorsprong is hier helemaal zoek.

In 1877 is een stekje van het Hoger Onderwijs in Engeland naar hier overgeplant. Opdat er toch iets Afrikaans aan zijn mocht, heeft 't de naam gekregen van „University of the Cape of Good Hope.”

Verder is er voor gezorgd, dat dit stekje Engelse aarde genoeg om zich hield om dáar z'n wortels in uit te schieten, en also voort te groeien—naar zijn Engelse aard.

Als een overplantsel is 't geworden; een overplantsel is 't gebleven — ons Hoger Onderwijs. En als grote, wijdvertakte boom staat 't daar nu, waar heel Jong Zuid-Afrika schaduw onder zoekt en waar onze ouders naar opzien met zekere eerbiedigheid. Helaas, de eerbiedigheid van nietwetenden!

Van geslacht op geslacht heeft ons Afrikaanse intellect van de vrucht van die boom gegeten. Zo is een goed deel van z'n puur uitheemse sappen al in ons intellect doorge-

drongen. Onze ogen hebben ook reeds van deze uitheemse aantasting geleden; zodat wij niet meer zien en opmerken. En dat — als men ons navraagt omtrent ons Hoger Onderwijs — dat wij dan zeggen: ja, 't is goed. Waarom zou 't niet? Misschien voegen we nog wel, als argument, eraan toe: 't Is net zo als in Engeland!

Maar nu vragen wij u toch om even stil te staan, en beurtelings een blik te werpen op ons Afrikaanse volksleven zoals wij er midden-in wonen, en dan weer op ons Hoger Onderwijs. En dan uzelf af te vragen: wat daar is van samenhang tussen die twee in oorsprong en in doel.

Als wij persoonlijk ons tot die overdenking zetten, dan stuit het ons direkt, hoe heel dit Hoger Onderwijssysteem met z'n Royal Charter in 1877, z'n University Incorporation Act en Extension Act, z'n Rules of Order and Procedure of Council, z'n By-Laws en Regulations, en niet te vergeten—z'n examinations! Voorts al het wriemelend gedoe van toga's en baretten en linten en sjerpen—dan stuit 't ons, zeggen wij, hoe heel die overzeese santekraam als van uit een hoge wolk, overgedreven van Engeland naar hier, op ons Zuidafrikaanse Land en Volk is neergelaten.

Ons dunkt: het ding zelf moet stom verbaasd geweest zijn, dat 't hier terecht kwam. 't Geval herinnert ons altoos sterk aan

het Bijbelverhaal, 'twelk ons opgetekend staat omtrent Petrus, toen hij thuis lag te Joppe bij Simon de lederbereider. In Handelingen X staat 't als volgt verhaald:

En Petrus zag den hemel geopend en een zeker vat tot hem nederdalen, gelijk een groot linnen laken, aan de vier hoeken gebonden, en nedergelaten op de aarde.

In hetwelk waren al de viervoetige dieren der aarde en de wilde en de kruipende dieren en de vogelen des hemels.

En er geschiedde een stem tot hem: Sta op, Petrus, slacht en eet.

Wat een verwondering moet Petrus hebben aangegrepen bij die toezending. 't Is heterogeen met en strijdig tegen z'n hele natuur en opvatting. In de meest besliste woorden zegt hij dan ook: „Neen, Heere, ik zal daar geenszins van eten”!

En als wij nu zien wat er jaarliks onder ons gewerkt en voortgebracht wordt door dit op ons afgedaalde Mechanisme, in samenwerking met onze latere docerende instellingen van Hoger Onderwijs; en als wij ons dan op 't standpunt plaatsen van ons Afrikaanse Volksleven en zijn intellektuele behoeften en eisen — dan is 't ons of we dat Volksleven, als verpersoonlijkt, daar zien staan, langzamerhand tot bewustzijn komend, tegenover die vreemde bezending, in een stemming als die van Petrus; afwijzende en vol tegenzin uitroepende: „Maar dit is toch niet iets voor mij. Voor mij is

dit geen spijsze. Ik voel daar geen behoefte aan. Ik kan daar niet op leven. Ik zal er geenszins van eten!"

Ziedaar in een vluchtige illustratie u voorgehouden 't gemis aan samenhang tussen ons Afrikaanse Volksleven en ons Hoger Onderwijs wat z'n oorsprong betreft. Wat dunkt u, hebben wij teveel gezegd, sprekende van een wijde kloof?

* * *

Bij zulke oorsprongs-kondities is 't bijna overbodig om te informeren wát, voor ons Afrikaanse volksleven, het doelsbejag van dit Hoger Onderwijs tot dus ver betekend heeft. Vraag het maar aan de praktijk rondom u heen. Bestaat niet het grootste deel werk van onze kolleges daarin, dat zij mannen kweken, die — opgevuld met een zekere dosis non-Afrikaanse leerstof — straks op hun beurt weer uitgaan zullen, om — toga zwaaiend — diezelfde leerstof — voor 'n deel niets dan intellectuele narkotika — weer uit te poeieren over 't dán studierend geslacht?

Op ons maakt het altijd de indruk van sirkulerende stroom in hoogafgesloten wallen, die net zichzelf voedt en onderhoudt. Om en om gaat hij; altoos stromend; maar de aanliggende akkers, hoe dorstig ook, krijgen niets; in zelfgenoegzaamheid gaat hij voort; al maar voort, zijn eeuwig sirkelgangetje.

Zo'n stroom is zeker een hatelijk beeld; een van de hatelijkste beelden, die iemand in ons water-behoefstig Zuid-Afrika oproepen kan. Maar zeg zelf, of 't niet zo is; of niet evenzo, in sarrende hooggevoelendheid, ons Hoger Onderwijs z'n eigenzinnige en bateloze sirkelgang gaat midden in Zuid-Afrika z'n intellektueele dorstland?

In bijna alle landen — hebben we gezegd — doet zich min of meer het verschijnsel voor dat het Hoger Onderwijs, door eenzijdige ontwikkelingsgang, los naast het Volksleven is komen te staan.

Wij kunnen op dit brede onderwerp nu niet ingaan. Maar een korte historische herinnering zal aantoneñ:— 1o, dat het Hoger Onderwijs onder alle volken oorspronkelijk wel een opspruitsel uit het Volksleven was; en 2o, dat het, langs minder logiese ontwikkelingsgang bijna overal vervallen is onder de handen van de Rijksregeringen, die er een mechanisme van gemaakt hebben van nagenoeg onveranderlike structuur.

Als illustratie, hoe onder Regeringsbewind het Hoger Onderwijs los naast het volksleven kwam te staan, vermelden wij hier maar net het feit, dat temidden van het Moderne Europa der 19e eeuw het Hoger Onderwijs nog zoveel zich bedienen bleef van het Latijn, de voertaal van de wetenschap der Middeleeuwen. Stel u zoiets voor, tot midden in de 19e eeuw.

Hoe is dan 't wordings- en ontwikkelingsproces van Universiteiten geweest?

In hoofdzaak als volgt:

In de Middeleeuwen bestonden de Gilden, verenigingen, broederschappen van mannen die hetzelfde ambacht, hetzelfde beroep uitoefenden. Hun bestaan en optreden, in de maatschappelijke en staatkundige wereld van die tijd, zal u bekend zijn.

Nu, even zulke vrije burgerkorporaties vormden zich uit geleerde mannen die in vereniging met elkaar hun wetenschappelijke ideeën te propageren zochten. Zulke vrije korporaties waren de eerste Universiteiten, opspruitsels dus uit het intellektuele en geestelijke volksleven: kringen, klubs van enerlei geestesrichting. Op die wijze zijn ontstaan de beroemde Universiteiten van Bologna, van Parijs, van Granada, van Oxford en Cambridge e.a.

Oktrooien of privilegieën hebben deze vroege verenigingen ontvangen uit de handen der Landsregeringen. Maar niet om daardoor gebonden te worden aan direkt regeeringsgezag; veeleer om hen daarvan vrij te houden; zó zelfs, dat sommige van deze instellingen het privilege genoten van eigen rechtspraak in hun kring van professoren, studenten en beambten.

Wij kunnen nu niet in biezonderheden het proces volgen, waarlangs deze oorspronkelijke Universiteiten werden tot wat ze nu zijn. Alleen dit zij gezegd:

De Middeleeuwse kerk had, van haar

standpunt, recht en reden om haar invloed te doen gelden tot wering van ketterijen in dit Hoger Onderwijs. Daartoe wist zij te verkrijgen en lange tijd te houden een sterke zeggenschap in het *jus docendi*. Terwijl de staat weer langzamerhand zijn belangen meetellen deed ter zake van het *jus expostulandi*. Want dit gold de toelating tot bekleding van de door hem ingestelde staatsambten, bedieningen en functiën.

Met deze korte aanwijzingen moeten wij hier volstaan al zijn ze niet meer dan een uitstippeling van de lijn, waarlangs de oorspronkelijke vrije instellingen van Hogere Wetenschap geworden zijn tot hun tegenwoordige vorm, namelijk: *Orgaan van de Staat*.

Van 't meeste belang voor ons betoog is de terugblik naar de oorspronkelijke middeleeuwse kondities: die vrije korporaties van Hoger Onderwijs. Wat een kans voor allerlei intellektuele en religieuze geestesstromingen om tot formulering ontwikkeling en bepleiting te komen van hun levens- en wereldbeschouwing. Die veelzijdige geestes-aktie is nu, op z'n minst gezegd, zeer belemmerd. Nu zijn die instellingen objekten van regerings-zorg en van regerings-maatregelen. Bij stukjes en beetjes is de bonte vrijheids-kleding van de Middeleeuwen hun van 't lijf gehaald. En daar staan ze nu, bijna alle, in staats-uniform

van grotendeels enerlei en onveranderlike snit.

Dat proces hebben ook in Engeland de Universiteiten van Oxford en Cambridge doorgemaakt, eertijds zo prat op hun onafhankelijkheids-privilegiën. Instrumenten van het Engelse Staats-organisme zijn ook zij geworden; en in dat keurslijf zijn ze gehouden, zodat ze, hoewel opgekomen uit het intellektuele volksleven van Engeland, tans niet meer gelden kunnen als direkte expressie van dat leven.

En reken nu, dat zo'n systeem 'twelk in het land zijner geboorte zelf, van z'n ware aard vervallen en van z'n natuurlijke oorsprong vervreemd was, hier naar onze Afrikaanse natuurwereld overgeplant werd: met al z'n statigheids-kaskenades, optredende onder onze primitieve landbouwers-mensheid als een soort van geëlaboreerde vogelverschrikker.

Wij zijn 't niet alleen, die van deze fout spreken. De kritiek op het Staatsuniversiteiten-systeem is al amper zo wereldkundig als 't foutieve systeem zelf. En kritiek is ook niet zonder uitwerking gebleven. Bijna overal zijn de Rijksregeringen overgegaan tot het instellen van een korrektief in deze zin, dat nu de wetgeving opening laat voor 't stichten van private Universiteiten naar oude trant, die dan als publiek-rechtelijke lichamen door de Regering erkend worden.

Dit geeft toch weer een uitweg aan volks-

groepen, die een eigen geestes-leven, een eigen richting op intellektueel of geestelijk gebied vertegenwoordigen. Ook zij kunnen nu weer hun denkende koppen tot een universiteit saamgroeperen, hun ideeën formuleren en propageren. 't Is hun recht, hun burgerlijk gelijkheidsrecht! Zó hoeft niet de ene geestesrichting zich een wetenschapsjuk van de anderen te laten opleggen. Zó kunnen in de Europese landen de onderscheiden geestesrichtingen van de Roomse, de Calvinist, de Jood, de Atheïst, of van wie ook, hun eigen wetenschaps-systeem opbouwen en propageren. Zó hebben ook onder het vrije systeem van de Grieken de verschillende wijsgerige richtingen: de Socratische, Platonische, Aristotelische, de Cynische, de Cyrenaïsche en de Megarische hun volle, ongehinderde kans gehad tot het vormen van scholen en tot de doorgeving van hun ideeën in de bredere lagen van het volksleven. En zó behoren ook weer bij ons, op het terrein van de meer praktische zowel als van de meer geestelijke wetenschappen, de onderscheiden standpunten hun volle recht te krijgen. Om maar iets te noemen: op 't gebied van de mediese wetenschap zal b.v. het standpunt van de homeopathie en van de moderne Natuurgeneeswijze als gelijkwaardig moeten gelden naast de tot dusver als „officieel” gestempelde Allopathie. Zó alleen is een onafhankelijk en gestimuleerd geestesleven mogelijk voor de gehele natie.

Tot zulk een ruimere organisatie te komen, zai in onze Unie niet moeilijk zijn. De kiem daarvoor is er. 't Is waar dat onze instellingen van Hoger Onderwijs al vaster in onze Staats-organisatie worden ingeschakeld. Maar daarmee wordt nog niet gans en al te niet gedaan hun privaat-rechtelijke herkomst en deels privaat-rechtelijke organisatie, die zij danken aan eigen bronnen van inkomst.

Aan alle groepen, die op 't stuk van Hoger Onderwijs, een eigen geestes-richting vertegenwoordigen, en derhalve behoefte hebben aan zekere zelfstandigheid van beweging, kan dus onze H.O. Wet eens kans bieden. En ruim, zonder te verstrekkende Staats-inmenging, moet o.i. die kans zijn, mits zulke groepen voor geruime tijd getoond hebben en nóg tonen in hun eigen kring bereid te zijn tot offers voor die zaak.

Ook bij ons staat 't nu zo, dat onze Unie-regering optreedt als intellektuele Potentaat, die 't al omtrent ons Hoger Onderwijs beschikt en bestelt. Maar veel kwaad kan nog geweerd en veel goeds nog gehandhaafd, wanneer onze Regering gezind blijkt rekening te houden met het goed recht van afzonderlike groepen, die vrijheid van beweging verlangen voor hun geestesrichting.

* * *

Laten we nu zien, waar onze grief opneerkomt, dat ons Hoger Onderwijs georganiseerd is naar één uitheems systeem.

Om kort te zijn zullen we ons net op prakties terrein bewegen, net een paar illustrende grepen doen:

Wat een bonte volkeren-wereld omvat ons Zuid-Afrikaanse vasteland: een wereld van stammen en rassen, van honderdduizenden en miljoenen in de bontste uitéénlopendheid. En nu zullen we niet vragen: wat weten wij van hen? Maar liever: wat onderzoeken wij? Wat in 't biezonder tracht ons Hoger Onderwijs te kennen te krijgen op dit terrein? Wat van hun zeden en gewoonten, van hun intellektuele, morele en religieuse begrippen, van hun maatschappij- en staatsbeschouwing? M.a.w.: Waar, in ons Hoger Onderwijs, is Afrikaanse anthropologie, Afrikaanse ethnologie, Afrikaanse folklore, een subjekt van studie? Gezoekt 't daar tevergeefs. Wij interesseren ons veel meer voor de studiestof, die op dit gebied Oud- en Nieuw-Europa ons aanbieden. Stapels van wijsheid, dáar klaar geprepareerd, worden naar hier overgebracht en hier gesiikt.

En dan—in nauwe samenhang met dit punt:

In Europa worsteit de taalwetenschap met allerlei dood materiaal. In spanning buigen zich de taalgeleerden over half-onleesbaar geworden letters in verschrompelde handschriften, om één taalwetje te vinden of te bevestigen.

Natuurlik doen wij 't hen na. Afdrukken van zulke handschriften zijn ook stu-

lie-objekten voor ons hier. Daar zitten onze studenten van H.O. ook over heen geogen! En onderwijl laten wij, ongekend en onbeoefend, om ons heen voortbestaan een wereld van levende talen bij al onze inlandse volks-stammen. Wie zal zeggen wat een nieuw licht daar opgaan kon over de hele taalwetenschap als het wetenschappelijk-geoeffend oor van de Afrikaner zich eens geven ging tot het beluisteren van dit rijke tonggeklap! Maar we doen 't niet. Ons hoger onderwijs werkt en stuurt niet in die richting. Wij zijn Europees, veel meer dan Afrikaans.

Europese geschiedenis daar worden sommige van onze studenten verbazend knap in. 't Is ook goed en nodig, onmisbaar zelfs. Maar is 't niet beschamend voor ons Hoger Onderwijs, dat onze Afrikaanse geschiedenis nog voor wel drie-kwart privaat jachtgebied bleef voor amateurs, al geven wij aanstonds toe, dat daar mannen onder waren en zijn die — wat intuïtieve gaven en krachten betreft — menig universitair geleerde ver achter zich laten?

Ziet in andere landen, onder andere volken, hoe het Hoger Onderwijs jaar in jaar uit nieuwe onderzoekings-produkten op 't gebied van eigen volksverleden voortbrengt.

De Universiteit van Oxford heeft enige jaren geleden hier een beurs toegekend aan een jong geleerde om historische nasporingen te doen. Uit Duitsland en Oostenrijk hebben hier geleerden rondgereisd met uni-

versitaire opdrachten. Maar wij, Afrikaners zelf, doen zo goed als niets. Ons Afrikaans officieel Hoger Onderwijs zit in 'n Europees keurslijf: daar komt 't van!

Moeten wij u nog wijzen op 't feit, dat onze jongemannen nog grotendeels in Europa gevormd moeten worden tot Afrikaanse geologen, of tot Afrikaanse dier- en plantkundigen, of tot Afrikaanse besproeiings- en waterbouwkundige ingenieurs, enz., enz.? Als ze dan klaargestudeerd daarvandaan komen, hebben ze soms jaren nodig om hun ogen en oren en handen recht te zetten naar de kondities van hun eigen land.

Dit alles hebben wij tot dusver laten begaan als iets doodgewoons. De gewoonte heeft ons met die toestand al zo eigen gemaakt, dat er niet eens meer iets van een Petrus-verwondering of tegenzin over ons komt. Zonder veel tegenspraak hebben wij, lange tijd, geslikt van en ons gevoed met heel wat uitheems „wriemelend gedierte”; 't welk wij nu juist niet als onrein hoefden aan te wijzen, maar dat toch niet onze spijs bij uitnemendheid had mogen uitmaken.

Nog één punt:

Een tijd van sterke emotionele beroering en ontwikkeling maakt ons Afrikaanse volk tans door. Betrekkelijk rijk — tenminste zeer snel en plotseling toegenomen kunstproduksie is 't resultaat daarvan: kunstproduksie op elk gebied.

En nu zullen wij nog niet vragen: waar is 't orgaan, waar is de instelling, die hogere leiding geven kan aan deze gemoeds-uitbreking van het Afrikaanse volk? Maar wél vragen we: waar hoort men ook maar reppen van onze behoefte aan zo iets? Men heeft er volkomen vrede mee en vindt 't volkomen normaal, dat de jonge kunstenaars uit ons volk en van onze bodem, als zij schoolmaken willen, hun toevlucht moeten nemen tot Europese kunst-akademieën.

* * *

Laten wij op 't voorgaande punt goed verstaan worden.

't Is verre van ons, om het geestelijke en intellektuele ontwikkelings-proces van ons Zuid-Afrika te willen vastkeren binnen onze eigen grenzen. Zuike isolatie is bij de hedendaagse stand van 't wereldverkeer niet mogelijk, maar al kon 't wél — dan nóg zou dit een domperig en bekrompen advies moeten heten. Wij geven volle ruimte aan de waarheid dat, óók in z'n geestelijke en intellektuele ontwikkeling, eik mense-geslacht staat als op de schouders van de voorgeslachten. En 't is in Europa, waar 't fundament gelegd is óók voor onze Afrikaanse kultuur. En daarom kan aan onze studerenden op welk gebied ook niet genoeg geraden worden om de geestelijke schatkamers van Oud- en Nieuw-Europa niet te versmaden, maar daarvan te profiteren;

liefst zoveel mogelijk door persoonlijke kennismaking.

Maar dit is heel iets anders dan vrede te hebben met een Hoger Onderwijs-systeem, 'twelk aan onze Afrikaanse studerenden niet de kans biedt om zich te vormen tot Afrikaanse geleerden.

Gebruik van en contact houden met de Europese, vooral de zo hoogstaande Continentale kultuur, dat willen wij; want dat is nodig.

Maar wat wij ook willen is dit: dat ons Afrikaanse ras, door eigen ontwikkelingsgang heen, komen zal tot een eigen zelfstandige positie, tot het leveren van een eigen en zelfstandige bijdrage tot het geheel van de wereld-kultuur. Precies zoals Duitser zijn intens-Duitse, Fransman zijn intens-Franse, Hollander zijn intens-Hollandse, Engelsman zijn intens Engelse deel daartoe levert.

Maar, waar hollen wij heen? 't Wordt tijd dat wij onszelf stoppen. Want áldoor voelen we in onszelf 't verwijt opkomen dat we bezig zijn om, als met de vinger, alle verkeerde groeivormen van een boom aan te wijzen zonder op te merken dat 't met de wortel van die boom en met de grond, waar hij in staat, radikaal verkeerd is.

Zonder omslag van beeldspraak: Wanneer zal de studerende Afrikaanse jongelingschap de kans krijgen, om — volgens natuurrecht — zijn studieën te kunnen voeren in z'n eigen Afrikaanse taal?

De leerstof Europees inplaats van Afrikaans — 't stuit ons amper niet meer; omdat we van den beginne aan gewend zijn aan 't ergere, n.l.: 't voertuig Europees inplaats van Afrikaans!

Maar... hoe lang nog?

Dit vragen wij met nadruk. Want al de boven door ons opgesomde zuiver-Afrikaanse studie-stof zal ver van ons verwijderd blijven zolang een opgedwongen Europese taal het medium van die studie blijven moet.

Hier ligt het embryo van de nationale wedergeboorte van ons zogenaamd Afrikaans Hoger Onderwijs.

Laat daar gelijke H.O. kans zijn voor de beide rassen, elk naar zijn aard en tong. Afrikaans Hoger Onderwijs met Engels medium voor Engelsman en Afrikaans Hoger Onderwijs met Afrikaans medium voor Afrikaner. Scheiding, splitsing op dit punt is nodig.

Vergun ons hier aan te voeren, wat we elders daaromtrent publiceerden:

„Intellectuele wisselwerking moet en zal daar wezen tussen de twee rassen. Maar als die een faktor worden zal van onze deelsgezamenlike vorming dan moeten die twee onderscheiden aangelegde rassen elk hun eigen zelfstandige ontwikkelingskoers aanvangen en volhouden.

Dit betekent, dat het Afrikaanse ras bevrijd zal moeten worden (wij bedoelen: zichzelf zal moeten bevrijden) van de intellectuele vreemdelingsbanden, waarin 't tot nu

toe gehouden zit. Alle onderwijs van 't Afrikaanse ras inzonderheid het Hoogste Universitaire onderwijs moet geafrikaniseerd worden in de meest absolute zin.

Een Afrikaanse Universiteit met Afrikaanse professoren, Afrikaans wetenschapsplan en Afrikaans-medium — dat is 't wat wij hebben moeten voor onze Afrikaanse student.

Want hoe universeel, in zekere zin, de wetenschap ook zij; daarnaast staat even zeer vast, dat elk volk ook zijn eigen waarheid en wijsheid vinden moet.

Wij hebben hier speciaal 't oog op 't eigenlijk gezegde universitair onderwijs, dat boven alle vakonderwijs uitgaat, omdat 't niet zo zeer bedoelt wetenschap te doceren en aan te brengen, als wel wetenschap te zoeken en aan dat zoeken leiding te geven.

Deze wetenschappelijke arbeid, in de hoogste zin van het woord, is niet zo absoluut universeel als men dat wel eens voorgeeft. De ras-intuïtie van een volk zit daar in.

Alleen door nationaal-eigen hoger onderwijs kan 't intellectueel zelfbewustzijn van een volk ten volle uitgroeien. En dit is nodig ook. Zonder dit wordt zijn emotionele uitgroei een lichaam zonder ruggegraad.

Komen moet 't ook bij ons tot wat nu onder onze Vlaamse stamgenoten in Gent geschied is: de opheffing van intellectuele knechtschap: de nationalisering (voor beide rassen) van 't hoger, het universitair onderwijs.

Ook in deze eenvoudiger zin geldt 't hoger bedoelde Schriftwoord: De waarheid zal u vrijmaken.

Elk der beide rassen, intellektueel en emotioneel, in zijn eigen spoor tredend, kan er tussen die twee een wisselwerking gaande blijven, die vonken spaat zoals staal en vuursteen; vonken, die nieuwe gloed brengen zullen van Afrikaans bewustzijn in de breedste (zij het dan ten slotte Imperiale) zin."

Eén ding moet hier sterk geaksentueerd, dat is: elk ras, elke nationaliteit komt tot z'n hoogste en nobelste krachts-ekspressie in eigen kunst en eigen wetenschap.

Wat de wetenschap onder alle volken eenmaal voortgebracht heeft, is internationaal eigendom. Alle volken, rassen en nationaliteiten maken zich dat eigen en beschikken daarover als over het hunne. Maar de verwerking van die gegeven wetenschaps-stof en de voortbrenging van nieuwe, draagt bij alle naties een eigen-nationaal stempel. Het werk van de eigenaardige geestes-gesteldheid van elk ras staat daar opgedrukt. Sterk spreekt o.a. het verschil tussen de geaardheid van de Franse en de Duitse wetenschap. De vivaciteit en direktheid van aanschouwing eigen aan de *esprit gaulois*, zijn het sprekend kenmerk van de Franse wetenschap. De filosofiese neiging van te zoeken naar en te werken met het *vé*-wegliggende, typeert daarentegen de Duitse weten-

schap. Zó is 't geestelik bestaan van die twee rassen en zó is hun wetenskap. En 't is juist langs deze weg van verscheidenheid dat elk van die twee de wetenskap doet vorderen, en helpt om haar ver te houden van het spoor der eenzijdigheid.

Laten wij Afrikaners deze waarheid goed in 't oog houden. Laten wij ze wegleggen in ons hart. De gedachte aan onze ras-roeping mogen wij nooit loslaten. De tijd is aan 't komen, die ons tot werkzaamheid roepen zal op elk gebied.

* * *

En nu ten slotte nog één belangrijk, ja allerbelangrijkst, punt.

Art. 2 van uw Hollands-Afrikaanse Studentenbond luidt:

„Die Bond erken die ordinansies van God op die gebied van die wetenskap, soals op elke ander terrein van die lewe.”

Deze verklaring is deels vanzelfsprekend voor een Bond van Hollands-Afrikaners. Want er ligt in uitgesproken de hogere waarheid, waar ons Afrikaans geslacht, als een geheel, tot dusver bij gestaan heeft; waar 't zijn geestelike kracht en bloei in gezocht heeft. Maar toch blijkt 't, dat gij bij de oprichting van uw Bond 't noodzakelik gepoch hebt deze verklaring in bondige woorden vast te leggen. Wij geloven dat gij gelijk hebt: dat het nodig is.

Een prominent Afrikaans volksman heeft ons eens voorgeloude, dat wij hier in Zuid Afrika niet zo speeiaal hoeven te propageren

voor christelik lager onderwijs. Dat wij maar net hoeven te streven om ons onderwijs Afrikaans te maken, want dat 't dan vanzelf óók christelik zijn zal.

Wij hebben die volksman toegestemd, dat 't vroeger algemeen zo was en dat het, gelukkig, voor een deel nóg zo is. Op 't platteland waar de kern van ons Afrikaanse volk zetelt, gaat die waarheid nog tamelijk wel door. Maar aan de buitenzoom van ons Afrikaanse volksleven, in steden, dorpen en andere centra, is dit helaas niet meer 't geval.

Doch hoe dit zij, gij die als studenten u beweegt op 't terrein van de hogere wetenschap, hebt hier een helder inzicht aan de dag gelegd in wat de eis van onze tijd is op dit gebied. Want ook onder ons begint zij om zích heen te grijpen, en standpunt te kiezen, de wetenschap die met de ordinantieën Gods niet meer rekt.

Waar komt, in wetenschap, dit verschil op neer?

In hoofdzaak hierop:

De man, die de ordinantieën Gods erkent op elk gebied van het leven gaat bij zijn wetenschappelijk onderzoek uit van de waarheid dat hijzelf, als schepsel, „van Gods geslacht” is; dat de levende ziel die in hem woont en werkt niets minder is dan de adent Gods; dat hij dientengevolge, temidden van de overige schepping, een geestelijke hoogstaander is, dominerend boven en over alles; geroepen om te zijn een kenner en genierter

van al 't geschapene, als de rechtstreekse afgezant en vertegenwoordiger van Hem, die 't al geschapen heeft. Zo getuigt de geest die in hem woont. En dit hoge standpunt is voor hem 't uitgangspunt van zijn onderzoek naar het wezen der dingen die, om zo te zeggen, aan zijn voeten liggen. Ja, als een groot geheel genomen, liggen ze aan zijn voeten; kent en doorschouwt hij ze „als een schoon boek, voor onze ogen, in hetwelk alle schepselen, grote en kleine, gelijk als letteren zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk, zijne eeuwige kracht en Goddelikheid”. (Geref. Belijdenis, Art. II.)

En aan zijn voeten liggen ze bovendien, wijl in z'n Openbaringsboek God, zijn Heer en Schepper, hem niet alleen „de Weg der Zaligheid” geopenbaard, maar wel degelijk ook licht hem toebedeeld heeft omtrent de grote wereldproblemen: een blik op de wereld, op haar oorsprong, op haar verloop in de historie en op haar eindbestemming.

Dit alles als vaststaande waarheid in zich omdragende, vangt de man van christelijke wetenschap zijn onderzoek aan naar de bijzondere samenhang der dingen, die hij — als een groot geheel genomen — reeds in staat is te overschouwen bij een licht, vaster en krachtiger dan wat ooit uit de te onderzoeken dingen zelf opschitteren kan.

Maar daarentegen: De man die deze gegeven Waarheid niet erkent; of — misschien ze wél erkent, maar zó vaag en zwakjes

dat ze niet als z'n intellektueel levensbloed in hem werkt — zo'n man staat in een heel andere geestesgesteldheid tegenover de wereld als objekt van zijn onderzoek.

Hij mist de grond onder zijn voeten, om de hoge zelfstandigheid van z'n geest te erkennen, te handhaven en in volle bewustheid aan te wenden tegenover de wereld der stoffelijke dingen die hij onderzoeken gaat. Als wetenschappelijk onderzoeker moet hij nu zijn steunpunt nemen in de wereld buiten hem. Grijpen moet hij nu naar zogenaamde neutraal-wetenschappelijke objektiviteit; zijn methode brengt dit mee; en zo haalt hijzelf een streep door zijn eigen geestelijk Ik.

Met die „methode” bedoelen wij natuurlijk de experimenteer-, de meet-, weeg- en rekenkunst, die — veelzins onmisbaar en dienstig voor de wetenschap der materiele dingen — ten onrechte overgebracht en toegepast is ook op het terrein van de geestelijke wetenschappen. Alleen datgene wordt dan als Waarheid, d.w.z. als resultaat van „wetenschappelijk onderzoek” erkend wat men ziender-ogen als werkelijkheid voorbrengen kan. In het zinnelijk-waarneembare, en in wat rechtstreeks daaruit zich deduceren laat, ligt dan 't alles-beheersend criterium van aannemelijkheid. En hiermee is dan aan al wat geestelijk bestaat, z'n zelfstandigheid, z'n eigenwezenheid ontzegd.

Zo bestaat de dualiteit die, geheel ten on-

rechte, dikwels geponeerd wordt als dualiteit tussen Geloof en Wetenschap; maar die niets anders is dan dualiteit tussen Gelovige Wetenschap en Ongelovige Wetenschap, Wetenschap, die uitgaat van Revelatie en Wetenschap die uitgaat van Evolutie, Wetenschap, die rekening houdt met de Ordinantieën Gods en Wetenschap die dat niet doet.

Tussen deze twee te kiezen, is taak en plicht voor ieder jongeman van christeliken huize. Kiest ge uw standpunt niet, dan loopt ge groot gevaar van in een tweestrijd vastgekeerd te blijven. En, ge weet het, een man die twijfelt, heeft geen geestelijke leef- en werkkraft in zich.

Neem eens als voorbeeld de paedagogiek. Er zijn heel wat wijsgeren, die op dit gebied zich de profetenmantel omgehangen en geleeraard hebben, dat het kind van nature goed en onschuldig is. Die leer vindt talrijke aanhangers en verdedigers in alle landen, vooral in de studiekringen van het Staats-onderwijs. Maar het spreekt vanzelf, dat uit zulk een leer een hele andere praktijk van opvoeding voortkomt, dan de praktijk van de christelike school. Want de christelike opvoeding gaat uit van de vlak-tegenovergestelde waarheid, welke de H. Schrift ons leert omtrent de natuurlijke gesteldheid van het menselijk hart.

Men zou 't haast niet geloven, doch wij kunnen de stellige verzekering geven, dat

wij meermalen onderwijzers ontmoet hebben, jonge mannen van christelijke belijdenis, die uit hun onderwijzers-studie deze onbijbelse leer hadden megedragen, ze voor waarheid hielden en ze — niets kwaads vermoedend — vooropzetten in de opstellen, die ze schreven over opvoeding.

Veronderstel nu eens, dat zo'n onderwijzer in aanraking komt met een wetenschappelijk man (laat het er een zijn, die zelf niets gelooft), zal die niet tegen hem zeggen: Jonge man, jij hoort niet als onderwijzer in een christelijke school; jij hebt twee vlak-teenovergestelde leerbeginselen in je hoofd, en, bijgevolg, geen één in je hart. Jij moet uit de christelijke school weggaan, of jij moet de leerbeginselen, die de grondslag van de christelijke opvoeding zijn, eerst deugdelijk gaan bestuderen en dan van je afwerpen al wat vierkant daartegen indruist.

Daarom: Als gij erkent te geloven in de „Openbaring” en in de Ordinantieën Gods, dan moet ge ook in uw wetenschappelijke studie de koers vatten die logies daaruit voortspringt. En dan zal 't ook taak zijn voor uw Bond om tot een principieel onderzoek van die koers te komen.

Zó kunt ge elkander dienen en versterken in het hoge, bezielende besef dat ook ons menselijk denken tot het geestelijke leven behoort en dus van hoger structuur is dan de dingen die wij door

wegen, meten, rekenen, en zinnelijk waarnemen kennen leren.

Dit laatste punt hebben wij opzettelijk besproken, los van alle kritiek op ons bestaand Hoger Onderwijs.

Uw Bond is pas opgericht, uw Art. 2 is nog jong. Wij hopen, dat 't krachtig groeien en werken, en lang leven zal. Maar uitvinden zult ge wel spoedig, dat een nieuwe gedachte neerleggen in 't midden van een bestaand volksleven gelijk is aan 't inplanten van een zaadpit. Menselijke haast en drijving zijn daar voorniet. Verzorg die planting net goed en bid dat God de wasdom geve.

Andere punten hebben wij u voorgehouden in min of meer direkte kritiek op ons bestaand stelsel van Hoger Onderwijs.

Maar onze bedoeling daarmee is niet om op de man af verwijt te richten tegen hen, die onder ons de leiding op dit gebied hebben. De fout, die bestaat, is geworden en heeft zich gezet gedurende de leeftijd van geslachten; en eist minstens dezelfde duur van tijd tot finaal herstel.

Bovendien: Bij de toenemende ingewikkeldheid van ons staats- en maatschappijleven doen de Regeringen niet veel anders dan slechts tot wet maken dat wat met onweerstaanbare drang zich in het volksleven voelen en gelden doet. Zolang dus van uit de boezem van ons Afrikaans Volk geen drang en pressie uit gaat naar 'n oprecht Afrikaans Hoger Onderwijs-systeem, in

de geest als door ons geschetst — zolang is het niet waarschijnlijk, dat enige Regering sterke drijfkracht in die richting aanwenden zal.

Hier ligt dus een roeping, óók voor stude- rend Jong Zuid-Afrika. Blijf niet stil. Roep uw geestelike behoefte uit van alle platformen en door alle pers-organen, die u een kans geven willen. Door traagheid en werkeloosheid in dit opzicht zult ge u bezondigen aan uw eigen volk. Laat 't u niet te veel zijn, om te helpen voorbereiden een betere toestand, waar misschien een volgend geslacht pas van profiteren zal.

Door zulke aksie zal er van zelf een krachtige ziel groeien in het lichaam van uw Holl.-Afrik. Studentebond.

Die Bond groeie en bloeie in de levenskracht, die God zelf heeft toegezegd aan al wat zich schikt in de weg van Zijn Ordinantieën.
